

MUSIKHÖGSKOLAN I MALMÖ

Lunds universitet

EXAMENSARBETE

Höstterminen 2008

Läroarbete i musik

Magdalena Bertilsson

Språk genom musik

Musikens funktion som motivationsskapare för språkinlärning

Handledare: Stephan Bladh

Förord

Musik och språk har alltid legat mig varmt om hjärtat och därför kändes det naturligt att fördjupa mig i kombinationen av de två när det var dags att skriva examensarbete. Nu när jag inte har mycket kvar, vare sig på mitt examensarbete eller på min utbildning, känner jag att jag valt något som jag alltid kommer att hålla kärt och jag är glad över att jag blivit medveten om hur man kan kombinera dessa två. Jag vill ge ett varmt tack till mina informanter som genom att dela med sig av sin tid och erfarenhet gett mig insikt i hur man kan arbeta för att underlätta för och motivera sina elever. Detta är två människor som verkligen inspirerat mig genom sitt arbete som jag tycker är fantastiskt. Jag vill också tacka Stephan, min handledare, som guidat mig genom examensarbetskrivandets snåriga djungel. Sist men inte minst ett stort tack till min kära man som har stöttat mig under hela arbetets gång och ställt upp för mig när min tid inte räckt till.

*Vid pennan
Magdalena*

Abstract

Language Through Music. Music as a Motivator for Language Acquisition.
Examination paper of the Academy of Music in Malmö, autumn 2008

The purpose of this essay is to examine what there is to gain by integrating music and language to promote language learning.

Theory: Different theories will be presented to orientate music in history. Theories on the connection between music and language will follow and among others suggestopedi will be explained. Theories that will be presented point to positive connections between music and language concerning language acquisition.

Method: The research has been based on qualitative interviews with a senior level teacher and a kinder garden teacher and on observations of the last mentioned teacher's lessons on two occasions.

Main results point to the fact that the integration of music, language and language acquisition is positive. Music functions as a means to create motivation and fellowship for children and youngsters because through the work with music you are able to find assignments that everyone finds meaningful. When they do things they find meaningful they themselves feel meaningful and therefore also feel confirmation. Music's intrinsic value has not gotten the attention I was hoping for because my informants have not discussed the matter enough in spite of recurrent questions on the topic. For that reason it is difficult to come to any conclusion because I do not consider myself to have sufficient foundation to do so.

Keywords: Language acquisition, prosody, suggestopedi, kinder garden, senior level school.

Sammanfattning

Språk genom musik. Musikens funktion som motivationsskapare för språkinläring.
Examensarbete vid Musikhögskolan i Malmö hösten 2008

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka fördelar som finns med att integrera musik och språk för att främja språkinläring.

Teori: Olika teorier kommer att presenteras för att orientera musiken i historien. Sedan kommer teorier om just sambandet mellan musik och språk att presenteras då bland annat suggestopedi kommer förklaras närmare. Teorierna som presenteras pekar på positiva samband mellan musik, språk och språkinläring.

Metod: Undersökningen har baserats på kvalitativa intervjuer av en högstadielärare och en förskolelärare samt observationer av den sistnämndas lektioner vid två tillfällen.

Huvudsakliga resultat pekar på positiva resultat från integrering av språk, musik och språkinläring. Musiken fungerar som ett medel för att skapa motivation och gemenskap hos barn och ungdomar för att man genom arbetet med musik kan hitta uppgifter som alla finner meningsfulla. När de känner att det som de gör är meningsfullt känner de sig själv meningsfulla och får därför också bekräftelse genom det. Musikens egenvärde har inte fått den uppmärksamhet i arbetet som jag från början hoppats på för att mina informanter inte sett det som ett problem och därför inte diskuterat frågan tillräckligt trots återkommande frågor om ämnet. Av den anledningen är det svårt att dra någon slutsats då jag inte anser mig ha tillräckligt med underlag för att göra detta.

Nyckelord: Språkinläring, prosodi, suggestopedi, förskola, grundskola.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte	2
3. Teori	3
3.1 Barnets naturliga relation till musik	3
3.2 Antikens syn på musik	3
3.3 Musiken i samhället från medeltiden till idag	4
3.4 Suggestopedi	5
3.4.1 Suggestopedi – cykeln.....	6
3.5 Språk genom musik	7
3.5.1 Lek, musik, språk	7
3.5.2 Prosodi – musiken i språket.....	8
4. Metod	10
4.1 Val av metod	10
4.2 Kvalitativ metod	10
4.3 Intervju och observation	11
4.4 Undersökningen	12
4.5 Deltagarna	13
4.6 Ramar för intervjuer och observation	13
4.7 Genomförande	14
4.8 Etiska överväganden	14
5. Resultat	15
5.1 ”Språk genom musik”	15
5.1.1 Observation.....	18
5.2 Musik och språk genom projekt på högstadieskola	19
6. Diskussion	24
7. Slutsats	26
8. Fortsatt forskning	27
9. Referenser	28
Internetkällor:	28

1. Inledning

Mina två största intressen har alltid varit musik och språk. Musiken var för det mesta i skepnad av sång men även piano och gitarr. Då engelska är det första andraspråk svenska barn lär sig i skolan var det givetvis det första utländska språk jag intresserade mig för men senare har jag studerat ytterligare tre språk. Vad är det då som förenar dessa två intressen för mig? Ja, bl.a. kan jag uppleva samma känsla när jag lyssnar på musik som när jag läser en dikt eller bok. Kombinationen musik och språk känns naturlig och jag tror inte jag hade införskaffat mig så mycket kunskap om det ena om jag inte hade haft det andra. Mina två äldre syskon är inte intresserade av musik och har inte under någon längre tid deltagit i undervisning av något instrument eller sång, vilket är en naturlig förklaring till varför de inte musicerar. Däremot har vi fått samma utbildning i engelska genom skola och hjälp från föräldrar. Frågan jag då ställer mig är varför de inte skaffat sig samma engelska kunskaper som jag har gjort. Min erfarenhet säger mig just att jag har lärt mig mycket språk – både vokabulär såväl som prosodi och uttal genom just sången. Som lärarstudent med dessa två ämnen (musik och engelska) i min examen är det därför naturligt att på så många sätt som möjligt kombinera dem på så utvecklande sätt som möjligt för mina blivande elever. Dels för att skapa goda förutsättningar för deras lärande inom båda ämnena men även för att jag tror det främjar lärande att se saker i helhetsperspektiv istället för som lösryckta delar.

På min långpraktik under sista terminen på utbildningen undervisade jag samma elever i årskurs fyra i både musik och engelska under sex veckor. Vi arbetade med en musikal i engelsk översättning på engelsklektionerna och vi tog även lite tid av musiklektionerna till att öva sånger. Vissa repliker var klart över deras kunskapsnivå men gick trots allt bra i det stora hela. Orden i sångerna var svåra och sångerna hade mycket text som gick snabbt. Det fantastiska var hur fort och bra de lärde sig sångerna och därmed även ord och uttal som låg högt över deras nivå. Härav kommer mitt intresse för att undersöka närmare hur man ytterligare kan använda musik i undervisningen för att främja språkinläring.

Språk är i dagens samhälle än mer viktigt än någonsin tidigare då språklig kommunikation är grunden för vårt samhälle. Kan man inte skriva eller läsa utesluts man från en stor del av vår moderna kommunikation. Behärskar man inte sitt språk har man svårt för att kunna argumentera och tala för sin sak. Att kunna tala mer än ett språk är för många unga människor idag en självklarhet eller nästan ett krav ifrån samhället. Engelska är det språk som vi förutom vårt modersmål antas kunna. Är ens kunskaper i engelska bristfälliga skulle man kunna anses vara handikappad i vårt samhälle som är så styrt av information som ofta ges just på engelska. Man förstår kanske inte radioreklamen som är på engelska, kanske kan man inte ta ut pengar eftersom texten i uttagsautomaten också är på engelska. Var ska vi då lära oss andra språk? Ansvaret för att våra barn ska lära sig språk ligger på förskola och skola. Vilka metoder är då de bästa för att stimulera barns språkinläring fullt ut? Är det någon egentlig skillnad på hur man utvecklar sitt modersmål som barn och på hur man tillgodogör sig ett andraspråk några år senare? I vilken ålder är det lämpligt att börja lära sig ytterligare ett språk? Kan man använda samma metoder och vilka metoder är då de mest fruktbara?

Många böcker och artiklar pekar på nyttan med att använda musik vid inläring av andra ämnen och många pedagoger arbetar till viss del på detta sätt. Med denna uppsats vill jag undersöka vad erfarna lärare som arbetar aktivt och medvetet med musik som metod för främjande av språkinläring säger oss.

2. Syfte

Som jag nyss nämnde är syftet med denna uppsats att undersöka vad som egentligen finns att vinna på att integrera musik och språk för att främja språkinläring. Begränsningarna för detta examensarbete är att det endast gäller förskola och grundskola samt att det bara är svenska och engelska, antingen som modersmål eller andraspråk, som kommer behandlas. Förmodligen finns fler ämnen som skulle vinna på att kombineras med musik som till exempel matematik, bild eller gymnastik men det ligger utanför detta arbete.

Forskningsfrågorna är följande:

- Hur beskriver språk- och musiklekrare sina erfarenheter av användningen av musik som metod för språkinläring?
- Hur undviker språk- och musiklekrare att musiken mister sitt egenvärde då den används som medel för annat?

3. Teori

I detta kapitel kommer jag att börja med att beskriva vad forskare anser musiken betyda för barn och deras utveckling. Därefter kommer jag att kort beskriva vad litteraturen säger om musikens historiska utveckling, detta som bakgrund till hur musikpedagogiken kommit dit den är idag. Jag kommer även att presentera och beskriva forskning om att integrera musik och språk. Christer Gudmundsson (1992) talar i sin bok *Lär med musik* om suggestopedi, en metod som går ut på att aktivera båda hjärnhalvorna. Jag kommer att behandla dessa i ett separat kapitel i uppsatsen. Ulf Jederlunds teorier om hur lek, musik och språk hänger ihop kommer att presenteras och även vilken roll han anser detta spela för prosodi och segment i språket. Även musikens egennyttan kommer att belysas, inte för att legitimera musiken som skolämne utan för att kunna anknyta min andra forskningsfråga till teorin.

3.1 Barnets naturliga relation till musik

Norske författaren och musikforskaren Jon-Roar Björkvold (1991) menar i sin bok *Den musiska människan* att grunden för barnets relation till musik läggs redan i mammas mage genom att barnet konfronteras med de tre musiska grundelementen; ljud, rörelse och rytm. Då barnet under sina första levnadsår är helt beroende av sina föräldrar är det viktigt att medvetet arbeta för att främja barnets inlärningsförmåga. Roger Sperry, mottagare av Nobelpriset i medicin 1981 för att ha kartlagt hjärnhalvornas funktion, visade på vikten av att stimulera båda hjärnhalvorna för att öka vår kapacitet vid inläring. Hans forskning visar därför på positiva erfarenheter av rörelse, rytm och musik i inläringssituationen enligt Gun Sandborgh och Birgitta Stening-Furén (1983) som diskuteras i deras bok *Inläring genom rörelse*. Barn skiljer inte på sång och dans utan ser det som en helhet och de lär sig genom att utforska sin omgivning (Björkvold, 1991). Av den anledningen menar Sandborgh och Stening-Furén (1983) att det är svårt tala om musik utan rytm eller rörelse utan musik då de olika delarna går hand i hand i arbetet med barn. En annan viktig del av lärande är att hitta motivation. Ofta är det viljan att lära sig eller att inte lära sig som är förutsättningen och lekens roll som motivationsskapare diskuteras av Sandborgh och Stening-Furén (1983). De menar att barn tycker det är roligt att röra på sig och att göra detta till musik vilket får barnet till att utföra saker som är nya och svåra för dem. De menar även att det finns ett samband mellan motorisk och intellektuell utveckling och att man med hjälp av medveten ledning kan skaffa sig ett bättre självförtroende och på så vis även förbättra kunskaper i teoretiska ämnen.

3.2 Antikens syn på musik

Redan i antikens Grekland var musiken ett omdiskuterat och omhuldat ämne. Filosoferna tvistade om nyttan och anledningen med musik. I sin bok *Varför musik? – En musikpedagogisk idéhistoria* diskuterar Öivind Varköy (1993) de grekiska filosofernas syn och tankar om musiken och drar slutsatsen att "[u]tan det musiska var skapelsen inte fulländad" (s. 14). För grekerna innefattade begreppet *musisk* musiken, språket, dikten och dansen och skulle ses som en helhet. De ansåg att musiken var ett medel för att förstå människan och världen och musiken hade därför en självskriven plats i undervisning och fostran. "Därför spelar (...) musiken den största rollen vid uppfostran, eftersom rytm och harmoni tränger djupast in i själen" (Platon citerad av Varköy, 1993, s. 20). Det är även av vikt att nämna att Platons syn på musiken inte var liberal utan tvärtom tämligen sträng. Musiken hade alltid antingen en positiv eller negativ betydelse och det var därför viktigt att styra den. Enligt Platon borde vissa instrument och tonarter förbjudas då de hade dåligt inflytande på människans omdöme.

Det är viktigt att skilja på de gamla grekernas tro på musikens kraft och uppgift och den kraft denna uppsats vill visa på att musiken har. De gamla grekerna gav inte musiken något egenvärde. Musiken skulle användas som ett redskap för att fostra goda medborgare för staten (Varköy, 1993, s. 19). Genom att förstå och kunna uppleva musik skulle människorna utvecklas för att nå visdom. Enligt Platon var musiken en inkörsport till det viktigaste, nämligen filosofin, som var den högsta formen av kunskap (Varköy, 1993, s. 22). Själva musicerandet var inget som det lades någon vikt vid utan det kunde överlåtas till slavar. Dock har de gamla grekernas positiva uppmärksammande av musiken spelat stor roll för den musikpedagogiska utvecklingen genom historien och bör därför omnämnas.

3.3 Musiken i samhället från medeltiden till idag

Musiken användes redan tidigt av kyrkan. Först av munkar men sedan i form av psalmer för att förmedla det kristna budskapet till församlingen. Alltså användes musiken även här för att utbilda och fostra. Varköy menar även i sin bok att kyrkan såg ytterligare en positiv effekt av musiken vilken var att den gav gemenskap åt människorna (1993, s. 33). Fortfarande levde även de gamla grekernas föreställning kvar om att det även fanns musik som kunde påverka negativt och att ”även de bästa kunde bli lurade av musiken snaror” (Varköy, 1993, s. 34).

Jean Jacques Rousseau (1712-1778) var fransman och har haft stort inflytande på musikpedagogiken i Europa och Sverige ända fram till idag. Han ansåg att man alltid bör ha barnet som utgångspunkt för dess egen utveckling (Varköy, 1993, s. 39). Vidare hävdar han att barn bör musicera praktiskt istället för att lära sig musikteori. Han menar även att barnets musik bör ha sin utgångspunkt i barnets värld och inte i vuxenvärlden. Här föds tankarna om att barnvisor är mer lämpliga och att det bör skrivas musik för barn som skiljer sig från musik för vuxna.

Under sent artonhundra- och tidigt nittonhundratals började musikens roll i fostran och pedagogik bli ifrågasatt. Man ansåg att enbart musik inte kunde skapa gemenskap mellan människor. En annan del av kritiken var att när man istället för att se musiken som ett mål i sig reducerar den till ett medel för att uppnå annat riskerar man att mista det konstnärliga värdet (Varköy, 1993, s. 64). Kritiken kom alltså ur att man tyckte musikens egenvärde gick förlorat och att man borde fokusera mer på konsten.

Under nittonhundratalet återtog musiken sin ställning som pedagogiskt hjälpmedel genom att skolan (som var starkt knuten till kyrkan) återigen använde sången som ett medel för att bilda och fostra. I många år var psalm- och koralböcker de vanligaste läromedlen i skolan och musiken hade betydelse både för politik såväl som religion (Varköy, 1993, s. 78).

Den första moderna läroplanen hette Lgr 62 och i och med den legitimerades musikämnet för första gången. Nedan följer Skolkommissionens formulering citerat ur Varköy (1993):

Eleverna [ska] uppfatta och njuta av det sköna i olika former, konst, litteratur, musik och natur, samt att frigöra deras naturliga uttrycksmöjligheter och på olika sätt låta dem få utlopp åt fantasi och spontan skaparlust. (s. 82)

Varköy (1993) hävdar vidare att läroplanen säger att musik ska fungera som stöd för annan undervisning bland annat för att fördjupa elevernas förståelse för kultur och traditioner. I Lgr 80 är ett av målen med musikundervisningen att ”stimulera elevernas personliga och sociala utveckling” och ”att träna elevernas kritiska tänkande om musikens roll [...] i vårt eget sam-

hållande” (Varköy, 1993, s. 86). Man kan dra tydliga paralleller till Platons tankar om musik som ett redskap för personlig utveckling till en god människa. I den senaste av läroplaner, Lpo 94, beskrivs musik fortfarande som något som ska bidra till personlig utveckling. Musik som konstnärligt ämne har stärkts och man finner inga formuleringar om att dess uppgift är att fungera som stöd åt andra ämnen (Varköy, 1993).

3.4 Suggestopedi

Som nämnades ovan går suggestopedi ut på att öka effektiviteten vid inläring genom att aktivera båda hjärnhalvorna. Suggestopedin uppstod i Bulgarien och utarbetades av psykiatriläkaren och forskaren Georgi Lozanov. Forskningen bygger på iakttagelser av människor under hypnos då man fann att hypnosen lockade fram förmågor som inte tillhörde personernas normala förmågor. Detta kallade man för superförmågor och intresset för att hitta sätt att locka fram dessa superförmågor hos personer som inte var hypnotiserade växte. Suggestion är latin för *ha med sig, framkalla, placera* och *antyd* men bör inte associeras till något negativt och inga paralleller till manipulation bör dras som vissa tenderar att göra. Begreppet bör tolkas som att ”erbjuda och föreslå” skriver Pia Hallberg i sin uppsats *Lärande och suggestopedi* (2002, s. 19). Tanken är att när man blir erbjuden något måste man göra ett val och antingen avstår man eller tar man det till sig både medvetet och paramedvetet. Det vill säga att man lär sig utan att man är medveten om det och det är det suggestopedi går ut på (Hallberg, 2002). Grundtanken är att de optimala situationerna för lärande är när eleverna är avslappnade eller i ett tillstånd man kallar för avslappnad koncentration (Hallberg, 2002). Målet för suggestopedi är att påskynda lärande, stimulera intellektuell aktivitet, förbättra gruppsammanhållning och att positivt inverka på elevens hela personlighet. Vidare talar Hallberg (2002) om tre principer för att uppnå målen.

Dessa är:

1. Eleven måste känna ett psykiskt lugn och vara avspänd för att vara fri från psykisk spänning och mottaglig för ny kunskap.
2. Elevens hjärna måste få tillåtas att arbeta både på det medvetna och på det omedvetna planet, vilket sker vid avspänning.
3. Skapa situationer liknande de vid grupperapi för att ”suggerera fram positiva och ömsesidiga relationer mellan lärare och elever” för att kunna komma åt elevernas superförmågor. (s. 21)

Musiken är det mest kännetecknande för suggestopedin (Gudmundsson, 1992) men man använder sig även av konst i olika former, ordlekar, lek, skämt och rollspel för att skapa motivation och förväntan i lärandesituationer. Metoden är erkänd och återfinns i olika länder. I forskningen har man funnit att man ”blir lugn, avspänd och får stort självförtroende” och att ”[m]usik, rytm, sång och rörelser stödjer inläringen” (Gudmundsson, 1992, s. 11). Självförtroendet kommer genom att man lättare lyckas genom musiken och på så sätt inte är lika hämmad i att prova på nya saker.

Effekten detta får i praktiken är att man bör ”undervisa på flera kanaler samtidigt, för att stimulera så många olika sinnen som möjligt” (Gudmundsson, 1992, s. 77). I lärandesituationer stimuleras i högsta grad den vänstra hjärnhalvan (intellektet). Ingår moment som musik och rytm aktiveras även den högra hjärnhalvan och en suggestopedagog menar då att man utnyttjar reservkapacitet (superförmågor) i inlärningsprocessen som gör att man lär sig snabbare och kommer ihåg lättare.

Figur 1. Schema

Hjärnhalvor		
<p>Vänster hjärnhalva -Förnuftet inom oss</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Detaljer, delar ◦ Logiskt tänkande ◦ Kritiskt tänkande ◦ Matematik, siffror ◦ Rationellt handlande ◦ Verbalt uttryckssätt ◦ Linjära samband ◦ Färgnamn ◦ Noter 		<p>Höger hjärnhalva - Känslan inom oss</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Helhetssyn ◦ Konstnärlighet: rytm, musik, bilder ◦ Kreativitet ◦ Förståndet ◦ Inlevelseförmåga ◦ Musikkuppfattning ◦ Bildspråk ◦ Kroppsspråk ◦ Visualiseringsförmåga ◦ Känslomedvetenhet

Schema över vad de båda hjärnhalvorna styr över och därför också vilken hjärnhalva som aktiveras beroende på vilken aktivitet man ägnar sig åt. Efter Gudmundsson (1992, s. 76).

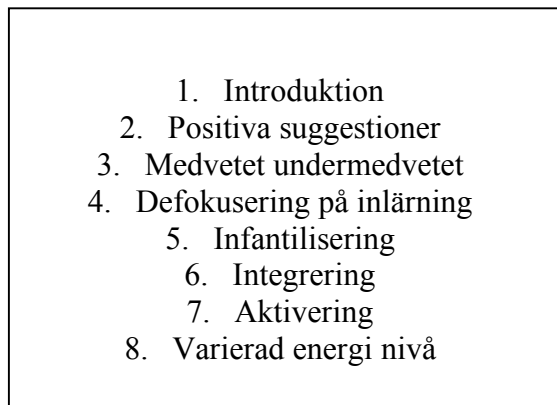
3.4.1 Suggestopedi – cykeln

Vänster hjärnhalva aktiveras av automatik hos de flesta när man ska lära sig något nytt. För att aktivera även höger hjärnhalva utgår ofta en suggestopedagog ifrån helheten. Följande cykel är ett sätt att beskriva lärandeprocessen. (Se figur två för en illustration.)

Steg 1 börjar med att introducera en helhet, exempelvis en sång för att bekanta sig med språket och lyssna på musik. Steg 2 är att läraren berättar lite om landet sången kommer från för eleverna för att de åter igen ska få lyssna på uttalet. Materialet läraren presenterar ska ge positiva suggestioner (alltså inte handla om krig eller liknande) åt eleverna och bör täcka stora områden. Vidare ska materialet som presenteras handla om naturliga situationer så att eleverna fort känner igen sig och kan använda sig av informationen. Vanligt förekommande ord i språket går igenom och kan illustreras med bilder. Nu får eleverna välja vanliga namn från landet och en övning där eleverna får gå runt och presentera sig följer. Här får eleverna öva sitt uttal och vanliga fraser. Läraren kan sedan gå vidare och låta eleverna välja vars ett yrke eller ett klädesplagg att ha på sig och prata om. På detta sätt bygger läraren vidare övningen och tanken bakom är att efterhand blir eleverna sina nya roller och ska därför också våga mer vilket är steg 3. Hallberg (2002) pratar om att när läraren vet vilka förkunskaper en elev har tilldelas han eller hon en roll/ny identitet som man sedan ska behålla en längre period. Detta ska hjälpa eleverna att lättare våga använda det nya språket. Steg 4 är att läsa en text där orden man använt i föregående övning ska finnas med. Grammatiken bör vävas in naturligt i texterna man arbetar med så att grammatikinläringen går ihop med testen av språket och inte blir något lösryckt från övriga språket. De bakomliggande pedagogiska tankarna är enligt Gudmundsson (1992) att man ”lär sig mycket på ett undermedvetet plan” och att ”man lär sig lättast när man inte är medveten om att man lär sig” (s. 28). Steg 5 kallas för infantilisering och med det syftas på barnets sätt att lära sig genom lek då båda hjärnhalvorna aktiveras. Steg 6 är att integrera de nya kunskaperna och göra de till elevernas för att de sedan ska kunna använda och förmedla dem. Det eleverna lär sig ska bilda en helhet. Man går alltså från en helhet läraren presenterar till en ny helhet eleven själv skapar genom sin förståelse. För att detta ska ske måste alla sinnen vara involverade i inlärningsprocessen. Kunskaperna integreras genom att eleven själv är aktiv vilket är steg 7. Ledord för suggestopedin är enligt Gudmundsson att ”man lär sig genom att se, höra och göra” (1992, s. 39). Steg 8 är att all inläring måste ske på

varierad energinivå vilket betyder att undervisningen ska vara omväxlande livlig och lugn, precis som barnets lek växlar häftigt mellan livlighet och lugn.

Figur 2.

Efter Gudmundsson (1992, s. 20). Visar de olika stegen i suggestopedi-cykeln för språkinläring. Den ska ses som en progression där ett steg leder till och på bygger på nästa steg i utvecklingen för arbetet. Arbetet genom cykeln ska leda från den helhet som presenteras av läraren till en ny helhet som skapats av elevens förståelse.

3.5 Språk genom musik

I sin bok *Musik och språk – Ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling* talar Ulf Jederlund (2002), musikhandledare och författare, om musikens kraft och möjligheter för att stärka språkinläring. Han anser att musiken skapar sådana miljöer där språket utvecklas och att musik är kommunikation och därför även är ett språk (icke verbalt uttryckssätt) (s. 16). Han talar om hur den verbala och den icke verbala kommunikationen kompletterar varandra istället för att ersätta varandra när barn börjar prata (s. 17). Han talar även om att forskare påvisat att ett språkligt uttryckssätt aldrig står i vägen för eller hämmar ett annat utan att ”alla språkliga uttryck tvärtom befruktar varandra (s. 19). Vidare menar han att känslan av att lyckas musikaliskt leder till en ökad vilja och förmåga att uttrycka sig i tal och skrift (s. 20). Denna tanke är i linje med suggestopedins tankar om att man får ökat självförtroende genom att lyckas i musik och får genom det även ökat självförtroende inom andra ämnen.

3.5.1 Lek, musik, språk

Jederlund (2002) anser att olika språk och sätt att kommunicera inte konkurrerar utan befruktar varandra. Ett av de viktigaste, kanske det allra viktigaste sättet att kommunicera i förskolan mellan barnen är leken. Lek som är kommunikation som blir till språk – lekens språk. Det viktigaste språket i förskolan är leken genom fantasin, rörelsen och musiken. Jederlund (2002) beskriver leken i sin bok på följande sätt:

Tillägnet av koderna, förutsättningar och regler sker i leken via ögon som ser, öron som hör och kroppar som känner. Gehör, imitation, egna varianter, nya intryck, nya uttryck – turtagning. I skapande fri lek sammansmälter barnen sålunda talspråk, kroppsspråk, musikspråk, bildspråk och kanske flera till en musisk helhet som uttrycker barnets alla upplevelser – det som är leken! (s. 87)

Alltså kan alla sinnen aktiveras genom leken vilket bildar en helhet och stimuleras till goda lärandemiljöer för barnen. Hans tankar kring leken kan jämföras med infantilisering ur suggestopedi-cykeln som diskuterats ovan. Jederlund jämför lekens och musikens samhörighet genom en analys av själva ordet på olika språk. Ordet *lek* har dubbel betydelse i många av världens språk. Engelskans *play* syftar både på lek och på musik. Fornnordiskas *leikur* är föregångaren till vårt svenska ord *lek* och syftade både till lek och musicerande (Jederlund, 2002, s. 87). Även här ser man klara paralleller till suggestopedin om att helheten är viktig då båda hjärnhalvorna aktiveras.

Jederlund (2002) hävdar också att metoden endast får effekt om läraren själv är engagerad och berörd och lyfter fram att musikpedagogik inte nödvändigtvis är ”språkbefrämjande” om undervisningen är alldeles för vuxenstyrd och barnen inte ges utrymme att skapa eller reflektera (s. 90). Barnets egen vilja och motivation att delta diskuteras och även olika sätt, aktiva och passiva, för barnet att delta på omnämns. Utifrån danske forskaren och musikpedagogen Sven-Erik Holgersens avhandling talar Jederlund om att barn även under ”passivt deltagande” tillgodogör sig kunskap de tycker är meningsfull (s. 91).

Jederlund (2002) diskuterar vidare medel som ramsor i språkundervisning och hävdar att den prosodiska¹ inläringen alltid kommer före den segmentella² inläringen. Barn som fått lära sig många ramsor har ofta ett korrekt mönster för betoning och intonering. Dessa barn har även lättare för att producera egna längre yttranden. Detta kommer troligtvis från att barnen har lärt sig längre prosodiskt välutvecklade yttringar såväl som kortare segmentella yttringar genom ramsor. Studier visar även att barn som tidigt lär sig ramsor utvecklar en fonologisk medvetenhet som lägger grunden för läs- och skrivkunskaper (Jederlund, 2002).

3.5.2 Prosodi – musiken i språket

Forskning och undersökningar visar på att barn lär sig ett språks prosodi innan de tillgodogör sig språkets segment (Jederlund, 2002). Det har visat sig vara effektivt att öva prosodin genom ramsor och sånger då man kan lära sig hela fraser sammanhängande istället för som enskilda ljud eller ord. Med samma enkelhet kan man även lära sig utländska sånger på gehör och tillgodogöra sig det språkets prosodi (Jederlund, 2002, s. 85):

Den prosodiska utvecklingen, musiken i språket om man så vill, är sålunda basal och mycket viktig för att man ska kunna både lyssna till, förstå och själv producera sammanhängande tal. En svag prosodisk utveckling kan sålunda antas utgöra ett stort hinder för förmågan att förstå och producera längre yttranden och sammanhängande tal. (Jederlund, 2002, s. 86)

---

¹ **Prosodi** är ett språks ljudegenskaper som refererar till intonation, rytm och dynamik. (www.wikipedia.se)

² **Segment** är ett begrepp som används inom lingvistik för att referera till de enskilda, diskreta språkljuden. Ett segment kan alltså vara en vokal eller en konsonant som klart går att urskilja från de omkringliggande ljuden. (www.wikipedia.se)

I sin bok *Uttalet, språket och hjärnan – Teori och metodik för språkundervisningen* talar Olle Kjellin (2002) om hur han anser prosodin vara den viktigaste delen av ett språk och även han hävdar att om man inte lyckas tillgodogöra sig språkets prosodi kan man inte till fullo göra sig förstådd även om man besitter ett stort ordförråd och perfekt grammatik. Han har arbetat som sfi-lärare³ i många år och dragit slutsatsen att uttalet är den viktigaste komponenten i ett språk och att när man väl kan uttala språket rätt kommer ordförråd och grammatik på köpet. Han talar om olika metoder för att våga lära sig uttala rätt som till exempel "[f]ör att tala ett nytt språk måste man spela lite teater. Man kan spela teater och låtsas att man talar perfekt just där och då" (s. 43). Vidare hävdar han att inkorrekt uttal "kan bli irriterande för båda parter och hindrar kommunikation, förståelse, vänskap och integration" (s. 43). Han talar även om att ett språk stärks av ett annat och att det är positivt och inte förvirrande för eleven att arbeta med mer än ett språk.

---

³ Svenska för invandrare.

4. Metod

I detta kapitel kommer jag att presentera de forskningsansatser som kommer att användas för undersökningen och även motiveringen till varför dessa och inte andra kommer att användas presenteras. Först presenteras den kvalitativa metoden och olika ansatser som hör samman med den. Vidare följer en presentation av intervju- och observationstekniker och frågor man som forskare bör ta ställning till när man använder sig av dessa redovisas. Därefter följer en presentation av mina informanter, hur intervjuer och observationer kommer att gå till och rammar för undersökningen. Sist i kapitlet tar jag som forskare ställning till etiska överväganden i mitt arbete.

4.1 Val av metod

Grunden för detta arbete kommer att utgöras av kvalitativ forskning och kommer att baseras på kvalitativa intervjuer och observationer. Anledningen till mitt val av forskningsansats är att jag med min forskningsfråga vill undersöka hur mina informanter beskriver något och då är kvalitativ forskning bäst lämpad. Runa Patel & Bo Davidsson (1991) menar i sin bok *Forskningsmetodikens grunder* att kvantitativ forskning används när resultaten går att redovisa med siffror eller statistik och kvalitativ forskning används när resultaten ska beskriva exempelvis hur någon upplever något, alltså verbalt. Vidare beskriver de att syftet med kvalitativ forskning i motsats till kvantitativ är att skaffa djupare kunskap och att analysera helheter. De skriver även att det kvalitativa arbetet och tolkningen av information väldigt ofta präglas av den person som utför arbetet. Här ser man den kvalitativa forskningsansatsens närhet till hermeneutiken som kommer att beskrivas närmare nedan. Informationen kan bestå av till exempel intervjuer, texter skrivna av någon annan, böcker, artiklar eller dagböcker. Kvalitativ bearbetning är både tids- och arbetskrävande men nödvändig för att beskriva uppfattningar.

4.2 Kvalitativ metod

Bland kvalitativa metoder har vi bland annat hermeneutiken som både är en filosofi om förståelsens villkor såväl som en benämning för en forskningsansats med tolkning som mål. Det grekiska ordet "hermeneuein" översätts ofta med "att tolka" och det är just i den grekiska mytologin uttrycket myntades då den grekiska guden Hermes översatte (tolkade) de övriga gudarnas budskap åt människorna. Historiskt användes den sedan för att tolka bibeltexter men används numera för att försöka förstå mänsklig existens grundbetingelser och hävdar att denna kan tolkas och förstås genom språket (Patel och Davidsson, 1991). Inom hermeneutiken söks inga sanningar som kommer från orsak – verkan utan man söker effektiva sätt för att förstå företeelser i vår omvärld. Som forskare inom hermeneutiken är man "öppen, subjektiv och engagerad" (Patel och Davidsson, 1991, s. 25). Vidare skriver författarna att hermeneutikern kan förstå andra människor genom att tolka hur de uttrycker sig i det talade och skrivna språket. De skriver även att hermeneutikern har med sig sin förförståelse av det aktuella ämnet in i forskningen och ser det som en tillgång istället för ett hinder i processen att se helheten i forskningsproblemet.

Ett sätt att beskriva hur en hermeneutiker arbetar är genom den hermeneutiska cirkeln eller spiralen. Processen bygger hela tiden på att forskaren har en förförståelse av ämnet och för med sig alla sina tidigare kunskaper in i arbetet. I arbetet konfronteras de gamla erfarenheterna och kunskaperna med ny information och kunskap vilket leder till ny förståelse som sedan fungerar som förförståelse i vidare arbete. Helhet och delar är två centrala ord inom hermeneutiken genom att dessa två ständigt leder vidare till varandra. Förförståelsen forskaren har

med sig kan ses som en helhet och den nya informationen denne söker är delar som tillsammans med förförståelsen leder fram till en ny helhet. Metaforen med en cirkel kan ses som aningen missledande då en cirkel är sluten och skulle i praktiken innebära att en hermeneutikers arbete alltid leder tillbaka till utgångspunkten. Därför kan spiralmetaforen ses som mer lämplig då förståelsen ständigt förändras och inte kan gå tillbaka till ursprungspunkten men kan bli djupare eller nå andra nivåer och är ständigt i utveckling.

Fenomenografi, eller variationsvetenskap som den också kallas, är en annan kvalitativ forskningsmetod som går ut på att beskriva olika uppfattningar om samma fenomen. Ordet fenomenografi kommer från grekiskans "faino" som betyder "bringa i dagen" och "grafi" som betyder "beskriva" (www.infovoice.se). Fenomenografiska undersökningar grundar sig på empiri i form av intervjuer eller observationer för att analyseras och kunna dra slutsatser och används främst inom pedagogik. Utgångspunkten för ansatsen är att samma företeelser kan ha olika betydelser för olika människor och målet är därför inte att hitta generella sanningar utan sanningar som stämmer just då för den individen eller gruppen. Andra möjliga sanningar eller varianter utesluts därför inte och man utger sig inte heller för att ha hittat alla tänkbara varianter. Inom fenomenografin studerar man uppfattningar av saker, som ger en djupare förståelse, och inte uppfattningar om saker som endast ger ytlig förståelse. Vidare ligger forskarintresset i hur uppfattningarna är och inte varför de är så. Vetenskapen baseras på kognitivt tänkande och därav verifieras ett fenomenets mening genom människans tolkning som uppfattar fenomenet genom sin förförståelse (<http://portal.omv.lu.se>).

Inom fenomenografin används ofta intervjuer och observationer som empiriskt underlag. Intervju är en teknik för att samla information och bygger frågor och svar. Personliga intervjuer, som för övrigt har använts i denna studie, går ut på att intervjuaren personligen träffar informanten och intervjun sker öga mot öga. Fördelen med detta jämfört med till exempel en telefonintervju är att intervjuaren kan se hur informanten uppför sig och vad han/hon signalerar med sitt kroppsspråk.

4.3 Intervju och observation

När man talar om utformandet av intervjuer talar man om grad av standardisering och strukturering. Med grad av standardisering syftar man till frågornas utformning och ordning. Under en intervju med låg grad av standardisering eller en helt ostandardiserad intervju formulerar intervjuaren frågorna allt eftersom intervjun fortlöper och de kommer då i en naturlig ordning nästan som följdfrågor. En intervju med hög grad av standardisering utmärker sig genom att samma frågor i samma ordning ställs till varje intervjuperson. Grad av strukturering syftar till intervjupersonens möjlighet att själv tolka frågorna (Patel och Davidsson, 1991). Är det hög strukturering är svarsalternativen förutsägbara och intervjupersonen har ett antal svarsalternativ att välja på. Vid låg strukturering eller till och med en ostrukturerad intervju ges intervjupersonen maximalt utrymme för att fritt formulera sina svar.

Patel och Davidsson (1991) skriver att man bör inleda och avsluta intervjun med neutrala frågor. Detta för att man inte ska påverka intervjupersonen med sin egen åsikt. Intervjun kan även avslutas med en öppen fråga om intervjufrågorna eller om det var något som inte kom fram som intervjupersonen anser vara av betydelse. Långa eller ledande frågor bör helt undvikas liksom frågor med negationer eller dubbelfrågor. Frågorna bör alltid vara enkelt formulerade så att man med största säkerhet kan utgå ifrån att intervjupersonen både förstår frågan samt uppfattar frågan så som den var menad.

Observation är ett av människans mest flitigt använda sätt att lära sig saker om sin omgivning och detta sker ofta slumpmässigt. Observation som vetenskaplig metod får dock inte användas slumpmässigt utan ska vara noga planerad för att kunna användas på rätt sätt. Dokumentationen av en observation måste registreras omedelbart för att inte förlora information. Observationstekniken tillåter forskaren att studera saker just i det ögonblick det sker. Viktigt att komma ihåg är att det finns beteenden som kan vara svåra att dokumentera och forskaren förlitar sig på att de personer som blir observerade beter sig som vanligt. Dock är observationstekniken den teknik som kräver minst prestation av de människor som ingår i undersökningen. Patel och Davidsson (1991) anser att man som observatör bör ta ställning till följande:

- Vad ska observeras?
- Hur ska vi registrera observationerna?
- Hur ska vi som observatörer förhålla oss? (s. 76)

En strukturerad observation är möjlig då problemet är tillräckligt välformulerat så att man vet precis vad man söker. Då kan man utveckla ett *observationsschema* där man helt enkelt bockar av sakerna som söks när de inträffat. Observatören kan välja att vara deltagande eller icke deltagande och om de som observeras ska veta vem observatören är eller inte. Fördelen med en deltagande okänd observatör är att då de som observeras inte vet om att de observeras är risken att deras naturliga beteende störs mindre. Nackdelen är att observatören inte ges chansen att ställa alla önskvärda frågor samt att dokumentationen försvåras nämnvärt. Vidare diskuterar Patel och Davidsson (1991) om det är etiskt rätt att observera människor utan deras samtycke.

Utifrån dessa punkter valde jag inför mina observationer att det var samspelet mellan eleverna och läraren jag skulle observera. Observationerna skulle registreras med hjälp av ljud- och videoupptagningar. Vidare kom jag att vara en känd, deltagande observatör eftersom jag presenterade mig för eleverna och sen deltog på deras lektion. Min observation blev ostrukturerad eftersom jag själv inte visste exakt vad det var jag letade efter då min frågeställning är ganska öppen och innefattar mina informanters erfarenheter och det inte bara var en fråga jag sökte svar på.

4.4 Undersökningen

Utifrån resonemanget ovan har jag valt att göra en kvalitativ studie som kommer att grunda sig på intervjuer av lärare som medvetet arbetar med musikundervisning för att främja språkinläring samt observation av undervisningen. Data som samlats in kommer att bearbetas och tolkas för att sedan redovisas och diskuteras.

4.5 Deltagarna

När jag hade bestämt ämne och frågeformulering för mitt arbete satte arbetet med att hitta informanter igång och då jag själv inte kände till någon lärare som uttalat arbetade på detta sätt sökte jag på internet och fann två som var lämpliga. Jag kontaktade dem och de var båda villiga att ställa upp. Förmodligen hade det varit positivt att ha med ytterligare informanter men då tiden var knapp och jag inte fann fler fick arbetet basera sig på dessa två. Deras lämplighet att vara grunden för arbetet baserar jag på att båda arbetar uttalat med musik och språk och bådars arbete är erkänt.

Arbetet utgår från en förskoleverksamhet där både intervjuer och observationer varit möjliga att genomföra och från en högstadieskola där endast intervjuer varit möjligt. Där arbetar man med långa projekt och av den anledningen var det inte möjligt för mig att göra upprepade observationer vilket hade varit nödvändigt för att se deras integrerade arbete. Förskoleläraren är utbildad förskolelärare och har sedan läst musikpedagogik, musikpsykologi och har arbetat med barn sedan åttiotalet och med projektet ”Språk genom musik” sedan åtta år tillbaka. Högstadieläraren är utbildad musiklektör på åttiotalet och kompletterade kort därefter sin lärarexamen med engelska. Även hon har således arbetat med ungdomar sedan åttiotalet och varit drivande i ett så kallat projekt sedan 1995.

4.6 Ramar för intervjuer och observation

Av tidsskäl har intervjuer och observation endast skett vid ett tillfälle. Intervjuerna har skett i lärarnas musiksal utan elever och dokumenterades på mini-disc. Då jag endast observerat hos min ena informant har det varit svårt att jämföra resultaten rakt av, men jag ansåg det trots allt givande att genomföra de observationer jag hade möjlighet till då det gav mig en annan inblick i hur eleverna svarade och reagerade på undervisningen. Jag fick även en annan insyn på hur samspelet mellan lärare och elev var.

På förskolan observerade och dokumenterade jag två lektioner av vilka jag kommer att redovisa den ena lektionen då de var tämligen lika i sitt utformande. Ena gruppen var en vanlig grupp med ca tjugo barn mellan åldrarna tre till sex. Den andra gruppen var en ”Språkförskola” och innebar att det var relativt nyanlända eller helt nyanlända barn mellan tre till sex år gamla som inte pratade svenska flytande. Totalt i projektet ”Språk genom musik” ingår cirka sjuhundra barn. På högstadieskolan går elever från årskurs fyra till nio i musikklass. Dessa elever observerades inte utan enbart intervju med deras lärare skedde. Hade mer tid funnits hade jag gärna utfört antingen observationer eller intervjuer även med eleverna för att få även deras sida av verkligheten.

Fokus i intervjuerna låg på hur musiken främjar språkinläringen och har på så vis varit styrda av frågor samtidigt som det lämnats stort utrymme för intervjupersonerna att prata fritt om sin undervisning och sina metoder då intervjun till en början var ostrukturerad. Anledningen till att intervjun var ostrukturerad inledningsvis var att jag först ville låta mina informanter prata om det de kände var viktigt för att sedan styra in intervjun på de frågeställningar jag hade sen tidigare. För att dokumentera intervjuerna användes mini-disc.

4.7 Genomförande

Studien gick ut på att intervjua lärare som arbetar i olika åldrar med att integrera musik och språk för att ta del av deras erfarenhet. Den första kontakt som skedde var på telefon då uppsatsens ämne och frågeställningar presenterades för att ge informanterna en klar bild av undersökningens mål. Efter det skedde en fysisk träff med varje informant. Den första intervjun var mest ostrukturerad då informanten fick prata fritt om sin metod och intervjufrågorna blev naturliga följdfrågor beroende på vad informanten ville berätta. Dock fanns ett frågepapper med mina tankar med vid intervjun för att jag skulle ha en översikt över vad jag ville få reda på under intervjun. Den andra intervjun var mer strukturerad och styrd av frågor även om denna informant också fick prata övervägande fritt. Anledningen till att denna var mer strukturerad var att jag ville få svar på ungefär samma frågor som jag fått svar på hos den första informanten för att lättare kunna få data om variationen.

Observationerna vid förskolan gick till så att läraren presenterade mig för barnen utanför musikrummet innan de fick komma in. Under lektionen deltog jag precis som de andra vuxna, det vill säga barnens ordinarie lärare. Lektionen dokumenterades på mini-disc och videofilmdes till viss del av mig. Detta påverkade inte barnen nämnvärt utan de var ”som vanligt” enligt läraren.

4.8 Etiska överväganden

Av etiska skäl kommer jag inte att namnge mina informanter eller vilka skolor de arbetar på. Läraren på högstadieskolan kommer jag att kalla för Lena, och förskoleläraren för Sandra. Insamlad data i form av ljud- och videoupptagning kommer inte heller att göras offentligt för att hålla informanterna anonyma. Jag kommer inte heller namnge några elever från mina observationer. Jag hade Sandras medgivande för video- och ljudupptagningen under observationerna under förutsättning att det inte visades för någon vilket det inte har. Vidare kommer allt insamlat material raderas när detta arbete är färdigt.

5. Resultat

I detta kapitel kommer de olika skolorna och lärarnas metoder redovisas separat utifrån en frågeställning i taget för att sedan jämföras i kapitlet *Diskussion och slutsats*. Kapitlet börjar med en redovisning av intervjun med Sandra och följs av observationen av hennes lektion. Därefter följer en redovisning av intervjun med Lena. Varje intervjuredovisning inleds med min första frågeställning som lyder: ”Hur beskriver musiklärare sina erfarenheter av användningen av musik som metod för språkinläring?” och avslutas med min andra frågeställning som lyder: ”Hur undviker språk- och musiklärare att musiken mister sitt egenvärde då den används som medel för annat?”

5.1 ”Språk genom musik”

- Hur beskriver språk- och musiklärare sina erfarenheter av användningen av musik som metod för språkinläring?

Efter åtta års arbete med projektet ”Språk genom musik” och studier parallellt på universitet i musikpedagogik och musikpsykologi drar Sandra slutsatser om hur musiken påverkar barnens språkutveckling men även om hur det påverkar deras personligheter och hur de utvecklas som individer. Hon har själv arbetat fram metoden att barn ska uppleva musik med alla sinnen och anser att man genom musiken öppnar gränser. Barnen hon träffar tycker inte längre det är farligt att sjunga på olika språk och inte heller farligt att möta andra barn som är färgade eller ljusa. Barnen har även blivit mer fysiska. De tycker inte det är konstigt att hålla någon som ser annorlunda ut jämfört med en själv i handen. Hon säger även att föräldrarna påverkas positivt genom barnen och märker att ”svenska” mammor inte längre reagerar på en mamma som kommer med slöja eller burka:

Musiken förstärker barnen och förstärker man barnens identitet förstärker man språket. Först ska man förstärka barnens självidentitet och det är jätteviktigt.

Sandra jobbar mycket med att alla barnen ska få en plats och få känna sig betydelsefulla – bli bekräftade genom musiken. Detta innebär i sin tur inte att barnen blir tvingade till att vara med och sjunga och de blir inte heller tillrättavisade när de inte vill. Sandra resonerar att:

De kommer nästa gång om de inte vågar sjunga nu. Man ska inte skynda och peka på rätt och fel för barnen [gällande musiken]. När man lyssnar många gånger blir det rätt till sist, man ska inte tjata mycket utan till sist kommer det och då blir det rätt. De kommer att fatta själva: ”Aha, det var inte så”. Det är som man tänker med sig själv. Det är som att fönstret var stängt och sen öppet. Och barnen fungerar också så. Man hittar lösningar och på det sättet får alla vara med på sitt eget sätt. ”Jag vill inte sjunga ok, men jag kan fånga såpbubblor”. Alla får vara med. Jag tvingar aldrig barnen att göra något, det kommer när det kommer. Ingen har rätt och ingen har fel. Jag tror på att ge mer utrymme för eget skapande.

Sandra sjunger inte bara svenska sånger med barnen utan jobbar även mycket med sånger på andra språk, till exempel spanska som är hennes eget modersmål. Hon anser att barnen har lättare för att lära sig svenska om de också ges utrymme för sitt modersmål. Många av sångerna har en del på svenska och en annan del på ett annat språk. ”Vi brukar säga att om man

kan sitt eget språk, då lär man sig det andra på köpet, det svenska språket. Det är inte är fult att säga hej på sitt språk för man lär sig det andra också.”

Enligt Sandra går musik och språk ihop. När Sandra läste på universitetet fick hon sina metoder vetenskapligt bekräftade därför att sinnena är viktiga för att lära sig språket. Inte bara det som kommer från munnen utan hela kroppen; att röra på sig och dansa. Hon säger:

Vill man lära sig ett språk kan man hitta på en sång. Jobba på det så får man alla ord och det är roligt och kul och man får också barnens smak – vad de gillar och det är oändligt. Genom musiken och rytmiken lär sig barnen nya ord. Och genom att sjunga och ha roligt förenas vi.

Sandras ”kompanjon” heter Chico och är en låtsasapa. Han bor under ett paraply i Sandras musikal och barnen älskar Chico. Sandra berättar att barnen vet om att han bara är en docka men trots det blir han levande för barnen. Sandra säger att ”paraplyet är väldigt viktigt. Där bor Chico. Under alla dessa år är det ingen som tittat där, trampat eller sparkat. Det är privat zon och det respekterar barnen”. Regler och gränssättning blir även något som vävs in naturligt genom musikstunderna. Barnen får lära sig att vänta på sin tur exempelvis när man spelar trumma eller när man ska fånga såpbubblor. Barnen får även öva sitt sociala beteende. Hur gör man när man står i kö? Jo, man får vänta.

Sandra börjar och avslutar alltid lektionerna på samma sätt. Det ger barnen rutin och de känner igen sig. Rummet är ganska mörkt och lugn musik spelar i CD-spelaren och Sandra viskar till barnen när de kommer in. Sandra har också alltid på sig en speciell mössa varje gång. Det är en mössa/hatt inhandlad i Turkiet och hon menar att det handlar också om bekräftelse. Få av barnen Sandra träffar har svenska föräldrar och det är viktigt att barnen får se att även sådant som inte är svenskt är ok, man är okej som man är. Sandra sitter alltid i en ring med barnen och hon menar att den är viktig. ”Ringan är viktig överallt”. Det blir en annan gemenskap än när man sitter i bänkar eller rader och det alltid är någon som måste vända ryggen åt någon annan. Sandra brukar alltid ha en avslappning mot slutet av lektionen och hon menar att det är viktigt att avsluta musikstunden tillsammans på ett lugnt sätt och att alla behöver det.

Sandras metod att barnen ska få uppleva med alla sinnen avspeglas i hennes upplevelserum, som hon kallar sin musikal för. Hon pratar mycket om magi. Man måste skapa magi för barnen för att motivera dem. Hon berättar att hon tror att hemligheten i att lyckas skapa magi för barnen är att man själv måste tycka det man gör är roligt, hur ska man annars få barnen att tycka det är roligt:

Jag har mycket saker för barnen att få uppleva [hon visar runt med sakerna i rummet: vackra färger, tyg, lampor, glitter, musik, dämpad belysning, kuddar, discolampa, mattor, bollar som lyser, hattar, instrument, lugn musik med fågelkvitter och andra naturljud och soluppgång]. Det ska vara mjuka rörelser så att barnen kan ta det lugnt här inne. Enkelt, det behöver inte vara dyra saker.

Sandra säger att barnen som hon träffar och har träffat genom åren utmärker sig genom att de alltid sjunger. Tyvärr vet hon inte vad barnen hon undervisat som nu är lite äldre har fått för resultat i sitt skolarbete eftersom de inte har någon uppföljning, men hon säger att hon gärna hade haft en forskare som följt barnen och sett hur det går för dem.

Eftersom det bara är yngre barn Sandra arbetar med och jag själv kommer arbeta med äldre barn/ungdomar blir jag nyfiken på om hon anser det går att arbeta utifrån hennes metod med

andra åldrar än små barn. Hon svarar: ”Vi har testat med barn upp till tredje klass. Ungdomar går lika bra, musik har inga gränser.” Jag frågar henne om de har testat metoden på nyanlända ungdomar eller vuxna istället för nyanlända barn:

Nej, men det skulle gå jätte bra. Jag tänker på min egen erfarenhet. Jag lärde mig språket genom att lyssna på barnvisor och skriva skyltar överallt hemma. ”Vad heter du?” ”Var kommer du ifrån?” . Min man är lågstadielärare så han kunde detta då. Och barnböcker. Lätt! Det ska va roligt när man läser språk. Jag var vikarie en gång, sjätte klass. Spanska. Jag var inte förberedd någonting. Men jag gjorde på mitt sätt och fixade ett litet upplevelserum. Dom kom in. Indianmusik. Släckte och tände lite ljus och skrev på tavlan. Hola. Bien venidos. Sen väntade jag på dem och de var tysta. Men sen började de på spanska. Hola, come stan. Sen började vi och musiken hjälpte dem med det hela. Det var spännande att se hur det hjälpte dem. Musik och språk går ihop. Vill man lära sig ett språk. Hitta på en sång! Jobba på det. Där har du alla ord och det är roligt och kul och man får också barnens smak – vad de gillar och det är oändligt.

Sandra menar att när man är nybörjare på något är man som ett barn och då är det lämpligt att använda sig av barnens naturliga sätt att lära sig språk som bland annat är barnsånger, barnböcker och ramsor. Hon menar även att repetition är viktigt som hjälp till inläring genom exempelvis skyltar med vanliga fraser eller ramsor.

På projektets hemsida står orden ”Språk, Glädje, Musik” och jag frågar Sandra om det är en rangordning av orden. Hon svarar att:

Språk är grunden för det vi jobbar med. Gädje. Man blir glad när man lär sig språket. Genom musik lär man sig språket ”Språk genom musik”. Inte bara svenska. Utan alla uttrycksmedel barn har. Killen [från en av de observerade lektionerna] ville inte sjunga, men han visade glädje när han fångade såpbubblor. Talet är egentligen det sista uttrycksättet. På köpet om man gör alla dessa tillsammans kommer språket naturligt – när man använder alla sinnen. Genom musik hjälper man barnen genom att sjunga så att prosodi och rytm, hur det låter blir rätt. Sen kommer det andra.

Slutligen frågar jag Sandra hur hon arbetar för att undvika att hamna i situationer där musiken mister sitt egenvärde. Sandra anser att ”musik och språk går ihop” och hon skiljer inte på de två och ser inga risker med att musiken skulle förlora sitt egenvärde eftersom de två är så sammanflätade i hennes undervisning. Eftersom det är små barn är man ganska hänvisad till sång och rytminstrument. Alla barnen sjunger förr eller senare och när de spelar rytminstrument ligger visserligen inte fokus på att pulsen ska bli rätt direkt, men Sandra menar att det kommer så småningom. Sandra anser att om barnen kan säga sitt namn till en rytm de spelar på trumman så har de också någon sorts pulskänsla som man kan bygga vidare på när de blir äldre. Sandra säger även att i stadsdelen där skolan ligger heter det att barnen som varit med i projektet alltid sjunger på någon sång oberoende var de är. För Sandra är det också ett tecken på musikens egenvärde och att den har en egen plats. Dock säger det inget om kvalitén på musiken och att eleverna reflekterar över just musiken eller att musiken är något som de skulle kunna vidareutveckla. Framförallt inte när det inte gör något om man sjunger med eller inte. Tyngdpunkten ligger på språket och att eleverna istället ska lära sig var orden i en sång betyder istället för att sjunga sången bra.

5.1.1 Observation

När barnen får komma in i upplevelserummet är det magiskt för dem och man ser på dem att de bara har ögon för Sandra och är mycket förväntansfulla. De börjar med att sätta sig i ringen och gäspa och sträcka på sig. Sen när det är dags att vakna och bli pigg går de igenom hela kroppen och väcker kroppsdel för kroppsdel. ”Nu klappar vi på? Fötterna! Nu känner vi på våra muskler”. När det är dags att tända lampan ”går solen upp” och en utav eleverna får tända lamporna.

Man märker tydligt på barnen att det är speciellt när man får komma till Sandra. Hon lyckas skapa magin som hon berättade om i intervjun och hon är noga med språket hon använder till barnen. En del av magin ligger troligtvis också i just språket eftersom många av barnen inte talar svenska i sina hem och därför blir alla uppmaningarna Sandra ger speciella på ett annat sätt också. Inte alla barnen vet vad kroppsdelarna heter på svenska och ser väldigt stolta ut när de kan och gör rätt.

De sjunger ramsor och sånger där de hälsar på varandra på olika språk. Sen är det dags att skicka runt trumman. Alla får spela själva samtidigt som de säger sitt namn och anger något de tycker om. Vill man inte spela skickar man bara trumman vidare utan att det tycks vara något konstigt. Ibland får eleverna själv önska vilka sånger de ska sjunga. De sjunger många olika barnsånger och ramsor och barnen och fröknarna gör hela tiden rörelser till sångerna. Alla barn kan inte texterna men är med i rörelserna ändå. Genom sångerna och ramsorna får barnen föreställa sig vara olika djur, glada – arga, lära sig teckenspråk (för döva) och prata om hur andra människor kan ha det.

När en elev inte vill göra något (eller kanske inte vill för att man inte kan och inte vågar försöka) går Sandra alltid vidare som om inget hade hänt. Detta är en del av hennes metod att eleverna inte ska känna sig tvingade att göra något de inte känner för. Jobbar man med musik för musikens egenvärde blir det svårt att uppnå resultat på det sättet. Däremot för språkinläringens skull lär de sig så småningom även om de inte sjunger med utan bara lyssnar eller gör rörelser till sången. Även de barn som inte är med och sjunger kan vara med och prata om eller önska en sång vilket tyder på att de tar till sig något av sången även bara av att lyssna och/eller göra rörelser till den.

Lektionen brukar vara cirka trekvart och efter en halvtimme i ringen är det dags att resa på sig och barnen får ställa sig i en ring på golvet. Sandra sätter på en CD-skiva med för barnen välbekant musik som de sjunger med i och dansar till. Sen får alla barnen sätta sig längs med en vägg. Sandra plockar fram en såpbubblemaskin. Barnen får gå fram tre och tre och ställa sig i såpbubbleregnet och fånga bubblorna. Hon sätter på sånger ur ”Majas sångbok”. Man ser lyckan i barnens ögon och hur de lever upp med såpbubblorna. Detta är ett av sätten som Sandra skapar magi för barnen. Inbakat i övningen är att barnen får lära sig att vänta på sin tur. De får själva organisera så att tre kommer upp på golvet. Hur många är tre? Om fyra barn kommer upp, vem ska gå och sätta sig? ”Kan ni räkna tre barn? Hur många är ni? En, två, tre, fyra.. Vem ska gå och sätta sig?” frågar Sandra. Även andra instruktioner som ”backa, lite till höger” är inbakade i övningen. Allra sist får fröknarna också vara med och fånga bubblor. Efter övningen hjälps barnen åt att torka upp det lilla kladd som blev på golvet under tiden som de tillsammans med Sandra sjunger ”torka, torka varje måndag”. Alla ville vara med och hjälpa till och ha en bit papper att torka med.

En halvtimme är ungefär så länge som eleverna orkar sitta stilla och vara koncentrerade så när organisationen ändras och de får röra sig på golvet tar lektionen ny fart och eleverna får ny ork att vara koncentrerade. Sandra pratar mycket under hela lektionen och det är oftast uppmaningar eller frågor hon ställer vilket innebär att hon märker om barnen förstår henne eller inte. Säger hon en uppmaning och ingen gör den har de troligen inte förstått. Samma sak om hon ställer en fråga och ingen svarar. Men frågorna lockar hon även barnen till att själva prata och producera språk. Den sociala biten är en stor del av Sandras undervisning. Hon har många moment där barnen måste vänta på sin tur vilket de är duktiga på vilket troligen beror på spänningen och förväntan på det de ska göra.

5.2 Musik och språk genom projekt på högstadieskola

- Hur beskriver språk- och musiklärare sina erfarenheter av användningen av musik som metod för språkinläring?

I åk 7 arbetar man i projekt genom att eleverna själva skriver en föreställning på engelska. Lena berättar att eleverna skriver allting själva och arbetet utförs huvudsakligen på en engelsklektion och en musiklektion i veckan. Så mycket som möjligt ska vara på engelska, inte bara det färdiga resultatet utan även när de jobbar är tanken att de ska prata och diskutera på engelska. I femman görs ett liknande projekt fast på svenska. Sen gör de den föreställningen som ett arbete på engelska i sexan. Sexor, sjuor och åttor gör föreställningar på engelska. I nian jobbar man mycket med engelskt drama. Då arbetar man även mycket med improvisations- och dramaövningar fast på engelska. Eleverna har drama varje vecka från årskurs fyra och uppåt. Att improvisera på ett annat språk än ens modersmål är ganska svårt men eleverna klarar enligt Lena av det bra eftersom de jobbat intensivt med engelska i både sjuan och åttan. Eftersom de spelar upp sina föreställningar på engelska och blir regisserade på engelska har de en viss säkerhet i språket. Lena berättar att eleverna ofta upplever att kroppsspråket inte rimmar med engelskan eftersom kroppsspråket är så förknippat med ens modersmål. När de ska uttrycka sig med gester tar det lite tid innan det blir naturligt och det känner eleverna av själv. Av den anledningen tycker Lena det är viktigt med dramalektioner eftersom det befriar den muntliga engelskan.

Metoden går ut på att tvinga eleverna till att använda engelskan på ett naturligt sätt redan från årskurs 6 vilket är tänkt att skapa en säkerhet i språket för eleverna och att det ska kännas naturligt för dem att använda sig av engelskan. Tanken är även att de ska känna sig så bekväma med språket att de ska kunna producera engelska direkt i samma stund som de tänker utan att först tänka meningen på svenska för att översätta den i huvudet innan de säger det. På detta sätt är det även tänkt att språket ska bli så väl förankrat i dem att de kan gestikulera och använda sitt kroppsspråk samtidigt som de talar.

Under arbetet med att skriva föreställningen gör eleverna själv alla karaktärer och då arbetar de med ordböcker för att få fram det de vill. Sedan måste karaktärerna planeras mot varandra. Vilka gillar/gillar inte varandra? Detta föder diskussioner på ett naturligt sätt och engelskan blir det naturliga språket eftersom deras mål är att föreställningen ska framföras på engelska och när de skriver tvingas de utöka sitt ordförråd eftersom de vill ha så bra sångtexter som möjligt. Lena säger att hon är helt övertygad om att eleverna blir mer motiverade till att arbeta genom projektet eftersom att när de gör sina sångtexter är de noggranna med att det ska vara bra engelska eftersom handlingen framgår i sångerna. De slår ofta upp i ordböcker och frågar mycket och begär hjälp med grammatik och uttryck. Lena ser mycket positivt på integreringen av ämnena:

Deras engelska utvecklas jättemycket och framförallt blir de säkra i att prata, att använda sig av det. Man ska ju använda språket! Musikklasserna överhuvudtaget sjunger ju väldigt mycket på engelska.

Lena säger att musiken hjälper och påverkar prosodin och rytmen i talet positivt och diskuterar engelskans positiva utveckling i Sverige i samband med 1950-1960-talen när pop- och rockmusiken, som ofta var på engelska, kom. Då fick man språkmelodin på köpet. När eleverna komponerar engelska texter är det viktigt med uttal och betoning för att man ska kunna uppfatta vad de sjunger om. De använder engelska för att tillverka någonting. Då känns det inte konstigt att prata engelska eftersom det är det de ska göra på scenen.

Istället för att ge eleverna glosor varje vecka motiveras de själv, genom projektet, att slå upp ord de inte kan. När de sen ska diskutera handlingen och de olika rollerna har de redan rätt vokabulär för att kunna diskutera föreställningen vilket förankrar orden ytterligare hos dem. På samma sätt repeterar de ord som är med i sångtexterna.

När det kommer till Nationella prov utmärker sig musikklasserna eftersom deras resultat är högre än de andra klasserna på skolan. Lenas niondeklass som gick ut ifjol hade meritvärde 245 vilket är högt. Inga av hennes elever saknade slutbetyg och endast två elever fick G på nationella prov. Resten fick högre betyg och hon anser sig se ett positivt samband med musikträningen. Lena ger årets stundande julkonsert som exempel där eleverna i årskurs fyra sjunger en sång med mycket svår text som de måste lära sig utantill. De är alltid noga med översättningarna på engelska sånger och anser att alla elever måste veta vad det är de sjunger om för att kunna gestalta det på scen. Hon menar att när man sjunger texterna får man in det automatiskt, både språket och textinnehållet. När jag frågar om de inte kan tycka det är för svårt svarar hon att de ser det som en utmaning och tycker nästan det är roligare ju svårare engelska det är.

På denna skola har man nära samarbete mellan musik och engelska även när det inte är projekt. Lena säger själv att:

I och med att jag har engelska också så smetas det ihop så ibland vet vi inte riktigt om det är engelska eller musik vi har. Det är gränserna mellan ämnena ... En musiklektion när vi repeterar engelska sånger och går igenom och översätter är ju lika mycket en engelska lektion som en regelrätt musiklektion.

Det Lena menar är att när det handlar om sång finns text för det mesta med hela tiden och för att kunna uttrycka sången måste man göra någon sorts tolkning av texten. Är det en text på engelska måste man därför förstå vad texten betyder för att kunna tolka den.

En av nackdelarna med musikklasserna är att eleverna har prestationsångest och därför jobbar man mycket med att motverka detta. Lena tror inte att det enbart har med musiken att göra utan tror det hänger ihop med att de som söker till musikklasserna ofta är duktiga elever och har föräldrar som stöttar men också kräver en hel del. ”Det är ju inte bara för att de går musikklass utan de är ju i allmänhet såna när de söker”. Lena menar att musikklasserna är sammansvetsade eftersom de har samma mål. Trenden är att man ska försöka lyckas. En elev sa: ”det är bra att gå i musikklass för man är inte nörd för att man pluggar”. När många elever i samma klass är duktiga ökar pressen på en själv att man ska prestera bättre eftersom ens klasskamrater gör det. Lena anser inte att eleverna i musikklasserna är smartare än andra elever utan snarare att de är vana vid att lyckas och att om det är en klass med god sammanhållning och med många duktiga uppmuntrar eleverna varandra. Möjligen kan projekten och före-

ställningarna pressa eleverna till att hela tiden prestera eftersom det visas upp för många. Hon har ingen statistik över hur det har gått för gamla elever men har kontakt med många av dem. Fram till nyligen valde många av eleverna att fortsätta med teoretiska utbildningar på gymnasiet och sedan vidare på universitet eller högskola. Vad hon kan erinra sig har en del gamla elever blivit läkare. De senaste åren har hon sett en ändring genom att eleverna mer och mer söker sig till praktiska utbildningar och utbildningar som har med musik, dans eller drama att göra.

Lena ser inga begränsningar med detta sätt att arbeta. Idén kommer ursprungligen från USA och lärarna på denna skola fick reda på det när projektet hade hittat till England. Ursprungsidén med projektet är inte att det ska vara för musikklasser utan för helt vanliga elever som är mer eller mindre intresserade av musik. Att man på Lenas skola inte arbetar med det på sitt modersmål är ovanligt då projektet från början inte såg ut så, men enligt Lena fungerar det bra:

Projektet har inga begränsningar varken upp eller ner i åldrar. Projektet kommer från New York som spred sig på 80-talet till London. Det gick ut på att lärare skulle jobba med det ute i klasser för att få en anknytning, alltså få en publik till teatrarna. Sen blev det av en slump att vi fick nys om detta och fick gå en kurs tillsammans med de engelska lärarna och sen har vi varit i Metropolitan. I de engelsktalande länderna gör man projektet nere på förskolan. Femåringer som inte kan läsa och skriva, men de kan göra sin föreställning. Det är rätt läckert! Men i Sverige har man inte provat att göra det med femåringer på engelska. Men man skulle kunna göra det med elever från och med det året de börjar läsa engelska det är bara att man lägger det på en mycket enklare basis och har deras kunskaper som utgångspunkt sen kan motivationen föra en hur långt som helst. Vill jag göra en jättebra låt som just den karaktären ska sjunga så lägger de hur mycket tid som helst på det. De kommer och frågar ”kan jag skriva så?” Nej, du kan inte skriva ”he have” och då får man ju in grammatiken på ett naturligt sätt. Mycket korrekturläsande och skriva rent och då ser man det på ett annat sätt.

Lenas engelska undervisning är helt läroboksfri eftersom hon upplever det som tråkigt och hämmande för både henne och eleverna. De läser mycket, pratar mycket och när de ska arbeta med grammatik kommer det naturligt genom översättningar och de har mycket grammatikdiskussioner utifrån översättningar hon själv förbereder. Lena tycker det är fruktbart att arbeta med cirkelläsning i grupp och det eftersom man då får igång alla med sina egna röster. När de läser engelska högt får de flytet, ord och grammatik utan att man tänker på det:

Just när man läser det då hör man, då tränar man det. Det är ju samma som med musiken. Du tränar ju gehöret – att du hör om det ska vara *was* eller *were* men du måste göra det högt annars hör du inte det. Så sitter de i grupper om fyra och har sin lilla bok. Vågar man inte riktigt räcker det att man läser lite. Efterhand vågar man mer.

På språklektioner är det största problemet att få dem att prata och våga. Lena känner att musiken hjälper till där. ”Vågar man stå på scen så vågar man prata.” Hon säger att alla hennes elever kan prata sammanhängande på engelska, såklart mer eller mindre bra, men ”alla måste inte glänsa. Bara man har sagt något litet. Det blir lättare och lättare.”

Lena menar att både lärare och elever får större frihet i läroboksfri undervisning eftersom det ger möjlighet till att arbeta med de saker som behövs eller passar just då istället för det som är förbestämt. Hon har mycket högläsning i smågrupper med sina elever för att alla elever ska få öva både på att producera eget tal, inte alla svenska dialekter använder samma vokaler som engelskan, och för att bli vana vid att höra sig själv. Hon diskuterar även problemet om att alla

inte alltid vågar lika mycket och menar att här hjälper musiken till eftersom om man är van vid att framträda för andra är inte steget till att läsa högt inför varandra lika långt.

Tanken med integrering är att skapa helhetsupplevelser för eleverna och på skolan integrerar man fler ämne än bara engelska och musik. När de arbetar med projektet jobbar de på slöjden och syr kläder. På bilden gör de kulisser. För att kunna bygga kulisserna gör de först modeller och då måste de mäta och jobba med skalor (matte) och med ljud/ljus (teknik). Musiken är navet men alla de andra sakerna måste in. Lena förklarar att:

Det är ju kul med duktiga kompositörer men om man inte har en bra scenografi så faller det ju lite där och har man en ljudtekniker som inte riktigt har koll på alla myggor så det blir rundgång hela tiden eller man inte hör så hjälper det inte att man har jättebra musik. Det är ju tanken med det projektet att de ska förstå att alla de här delarna måste på något sätt gå in i varandra.

Lena trycker under hela intervjun på vikten av helheter och att allt är lika viktigt. Detta visar sig i skolans arbete genom att många ämnen integreras i samband med projektet. På samma sätt som att alla människorna och rollerna är lika viktiga är allting annat runtomkring lika viktigt. Lena menar att allt måste höra samman och om en del inte fungerar påverkar det annat också och av den anledningen känner eleverna gemenskap och varje elev blir bekräftad.

Jag frågar Lena hur hon tror projektet fungerar i klasser där eleverna inte är intresserade av musik sen tidigare och hon svarar så här:

Jag tror att man dras med även om man inte är intresserad av just musik för det finns ju så många andra saker som komponerar så man kan ju alltid hitta... Vara med i PR gruppen, göra affischer, ta kontakt med tidningar. De har föreställnings t-shirts... De som jobbar med det och beställer in offerter. Kollar scenen, hur ska den se ut? Man har alltid en grupp, speciellt killar, som vill sköta tekniken, sköta följespotten.

Jag blir nyfiken av hennes svar och börjar fundera på huruvida alla har en roll i föreställningen eller i alla fall vara med i kören. Annars jobbar inte alla elever direkt med musiken och då kan det inte vara musiken som är den positiva faktorn. Svaret blev:

Nej, det är precis som på riktigt. Där är alltid tre personer som sköter allt ljud och ljus. De är ju inte med på scenen. Därför kan man göra det i en vanlig klass. Man kan ju alltid få ut sju personer i en klass som vill stå på scen (till rollerna i föreställningen).

Hur kan man då säga att det är musikens kraft som för arbetet framåt när inte alla är med i arbetet med musiken?

Jamen de är involverade. Det är ett musikaliskt projekt som de sysslar med, framförallt hör alla musiken. De kan inte undgå det. Utan de som jobbar bakom scenen. Musiken är ju navet i det hela.

De som inte är intresserade av att musicera? Hur blir deras roll i det musikaliska projektet?

De kan ju vara med och sitter kanske och sköter alla myggor så är de med i det musikaliska projektet även om man inte är med rent aktivt i det musikaliska. Man är ju ändå med i ett musikaliskt projekt. Alltså om man jobbar på en teater eller opera i London så måste man ju inte vara musikalisk men man är ju hela tiden omvälvd av det här. Det är ju musiken som är anden i det. Så det är ett bra projekt och det funkar jätte bra. Carol i Iowa sa att folk som aldrig sysslat med musik som plötsligt då komponerar någonting. Det kan faktiskt alla människor göra för alla har någon form av kreativitet. Men det är ett kreativt projekt där musiken är navet men som liksom har plats för alla. Alla känner sig involverade. De ska liksom äga den här föreställningen. Även den som sköter ridån är väldigt viktigt för det är ju trist om ridån rasslar in vid fel tillfälle. Det förstör ju hela föreställningen. Så det blir ju ett enormt teamwork. Två flickor i min klass som sjunger jätte fint men inte vågar gå upp på scenen än har hittat sin roll i det här projektet genom att sköta alla kläder. De älskar att sköta kläder! Sen eftersom det är musikklass är ju alla med och sjunger ibland. Konserter och andra föreställningar, då kommer de. Men de kan vara delaktiga och känna att ”just nu är jag inte riktigt där och vågar gå upp och göra detta på scen”.

Då tvingar man inte dem utan låter de komma själv?

De kommer nästan alltid av sig själva. Sen finns det ju de som är skit duktiga men inte vill göra de här sologrejerna utan vill göra något annat. Alla har sin del på sitt eget sätt. För att få en musikalisk helhetsupplevelse behöver det ju inte nödvändigtvis vara så att du sjunger. Alla är delaktiga i den kreativa processen på sitt eget sätt. Alla är betydelsefulla. Det är ju väldigt bra att ha bra skådespelare/sångare. Men utan de andra delarna, de kan ju inte bara stå där själv. Du behöver ju alla de andra. Hemligheten med allting är att man får den här gemenskapen och så smittar det av sig på engelsk lektionen. Det blir liksom bra resultat. Det är kul att vara här. Det handlar om lusten.

Lena menar att det är detta som är essensen av att integrera musik med andra ämne. Med hjälp av musik och musikaliska projekt kan så många andra delar involveras att alla på något sätt kan känna sig delaktiga och betydelsefulla eftersom de kan bidra med det de är bra på utan att hålla på med just musiken om man inte vill det. Dock menar Lena att eftersom det är musikklasser hon arbetar med har eleverna trots allt valt musiken själva och att de ändå är med och musicera i andra konstellationer.

Till sist i intervjun ställer jag frågan som hör samman med min andra frågeställning. Hur undviker man att hamna i situationer där musiken mister sitt egenvärde? Lena säger att hon själv funderat mycket över den frågan och är mycket noga med att musiken inte enbart ska få den funktionen. Hon anser inte att man ska rättfärdiga musikämnetens existens för att det främjar andra ämnen eftersom musiken är precis lika viktig i sig. Dock anser hon att det en bonus att man får exempelvis engelskan och svenskan på köpet. ”Att syssla mycket med musik stimulerar ju allting annat.”

6. Diskussion

I detta kapitel kommer mina forskningsfrågor att upprepas för att se huruvida jag fått de svar jag sökt i mitt arbete. Jag kommer att peka på paralleller mellan Sandra, Lena och den teori jag använt mig av växelvis eftersom deras arbete är så likt.

Frågeställningarna för denna uppsats löd som följer: Hur beskriver språk- och musklärare sina erfarenheter av användningen av musik som metod för språkinläring? Hur undviker språk- och musklärare att musiken mister sitt egenvärde då den används som medel för annat? Teorier redovisade i denna uppsats visar på att integrering av språk och musik har en positiv påverkan på språkutveckling och det har på olika sett ansetts vara så en längre tid (s. 3-8). De två mest för denna uppsats intressanta teorikapitlen är det som handlar om suggestopedi och om Jederlunds teorier då de båda handlar om lusten att lära sig och att musik kan skapa den lusten om arbetet utförs på rätt sätt (s. 5, 7). De slutsatser jag kunnat dra utifrån min undersökning baserat på mina informanters uttalanden stämmer väl överrens med dessa teorier.

Sandra delar uppfattning med Jederlund såväl som suggestopedin om att när man lyckas i musik motiveras man till att våga mer och också till chanser att lyckas mer (s. 7). Enligt suggestopedin går olika saker såsom musik, rörelse, lek, skämt och rollspel in i varandra och man pratar om att man bör undervisa på ”flera kanaler” samtidigt för att nå alla elever (s. 5). Jederlund menar att alla sinnen aktiveras genom leken och bildar en helhet (s. 8). Sandras metod går ut på att barn ska uppleva musik med alla sinnen och är helt i linje med både suggestopedin och Jederlund (s. 8). Sandras metod är i linje med Jederlund i de aspekter då hon sjunger sånger på olika språk med barnen, de får lära sig hälsa på varandra språk etcetera (s. 7, 8). En annan gemensam faktor hos Sandra och Jederlund är att Sandra aldrig tvingar barnen till att göra något utan vill ge dem utrymme för eget skapande. Jederlund menar på samma sätt att metoden endast får effekt om den inte är för vuxenstyrd och barnen ges utrymme för eget skapande (s. 8). Lenas sätt att arbeta skiljer sig i sitt utformande mot Sandras eftersom de arbetar mot olika åldersgrupper men deras grundläggande tankar om musikens funktion är densamma. Båda använder musik för att skapa motivation och genom musiken ge barnen/ungdomarna bekräftelse och därigenom också stärka deras själv förtroende precis som både Jederlunds och suggestopedins tankar pekar på (s. 6, 9).

Till en början var jag aningen misstänksam till hur Lena kunde påstå att det var musiken som var den positiva drivkraften i projektet när alla elever inte var direkt involverade i musiken (exempelvis de som skötte ljud/ljus eller kläder). Efter ett tag lyckades Lena förklara att musiken fungerar som navet i hjulet och det är på grund av det som alla får känna sig delaktiga och det skapar samhörighet samtidigt som alla får känna att de är lika viktiga och alla får bekräftelse. Det spelar ingen roll vilken uppgift man har i projektet eftersom alla delar behövs för att skapa en fungerande helhet. Detta gör att alla kan hitta något de är bra på och får känna att det är betydelsefullt (s. 22).

Under den första intervjun, som var med Sandra, frågade jag henne om hon såg möjligheter att använda hennes metod på äldre barn/ungdomar och det ansåg hon. Jag bad henne ge exempel och förstod på henne att hon syftade på barn upp till cirka årskurs tre (s. 17). Av de exemplen hon gav på hur man kunde arbeta med ungdomar ansåg jag att de förmodligen inte skulle tycka det var roligt eftersom det var nästan samma saker som hon gjorde med de små barnen. Hon uppehöll sig inte heller så länge vid svaret på min egentliga fråga utan började svara på annat som jag inte frågat om. Av den anledningen hade jag till en början svårt att se hur hennes metod skulle fungera på äldre barn/ungdomar och begränsade mig i mina tankar

till yngre barn. Under den andra intervjun som var med Lena blev jag intresserad av deras projekt och arbetssätt men såg till en början inga paralleller med Sandras tankar. Mot slutet av intervjun med Lena förstod jag att deras metoder vilar på samma grundtankar om musikens funktion för eleverna som huvudsakligen är som motivationsskapare och bekräftare (s. 23).

Även Sandra betonade vikten av att alla barnen skulle få känna bekräftelse och få känna sig lika viktiga. Hon var noga med att förklara att hon aldrig tvingar barnen till att göra något utan istället försöker hitta saker de hellre vill göra och att det är lika viktigt (s. 15). Det är här Lenas och Sandras tankar korsas. Båda anser att genom musiken, som är så oändligt stor, kan alla hitta något de är bra på och finner mening med. Genom det får de känna sig betydelsefulla, blir bekräftade, känner gemenskap och hittar sin plats (s. 4, 15, 23). Detta i sin tur skapar positiva miljöer och motiverar eleverna till att vilja vara med och vilja lära sig just med språk.

Lenas idéer om att sången hjälper språkinläringen är i linje med Kjellins tankar som diskuteras på s. 9 om att uttalet är av stor vikt för språkinläringen och att om man har ett bra uttal kommer grammatiken lättare. Lena menar att precis som att man måste öva sitt gehör när det gäller musik gäller detsamma för språk (s. 21, 25). När eleverna sjunger eller läser högt får de vänja sig vid att höra hur de låter på ett annat språk och hur det känns när man uttalar de olika orden. Även suggestopedins tankar om att "se, höra, göra" (s. 7) avspeglas i Lenas idé och kan tyckas vara självklara fastän man aldrig själv satt ord på det.

Varken Sandra eller Lena ser några risker med att musiken skulle förlora sitt egenvärde genom att använda musik på detta sätt. Sandra pratade mycket om att det handlar om glädje och magi (s. 16) och givetvis ska sångerna man sjunger vara bra och det hela handlar om att barnen tycker om sångerna för att tycka de är roliga och då får de ett värde. För Lenas elever är musiken redan viktig i sig själv eftersom de går i musikklasser och de ser projektet som en helhet där alla delar är lika viktiga. Precis som att engelskan blir något naturligt för eleverna blir och musiken ett naturligt medel. Enligt suggestopedin är det så här man ska arbeta för att skapa helheter och aktivera båda hjärnhalvorna för att lära oss bäst (s. 6).

7. Slutsats

Jag anser mig fått tydliga beskrivningar som svar på min första frågeställning med reservationen att jag endast intervjuat lärare. Därför har jag inte fått veta elevernas åsikter vilket hade gett en tydligare insikt om hur arbetet som lärarna beskrev upplevdes av eleverna. Emellertid var mina forskningsfrågor formulerade så att det var just lärarnas och inte eleverna beskrivningar som skulle undersökas. Vidare, då jag använt mig av fenomenografi som forskningsredskap syftar inte heller arbetet till att hitta en generell sanning utan en variant av verkligheten som den varit under dessa förhållanden.

Slutsatsen på min första frågeställning om hur språk- och musiklärare beskriver sina erfarenheter av användningen av musik som metod för språkinläring blir som följer. De beskriver musiken som ett medel för att skapa motivation och gemenskap hos barnen och ungdomarna genom att man genom arbetet med musik kan hitta uppgifter som alla finner meningsfulla. När de känner att de som de gör är meningsfullt känner de sig själv meningsfulla och får därför också bekräftelse.

Min andra frågeställning om hur språk- och musiklärare undviker att musiken mister sitt egenvärde då den används som medel för annat har inte fått den uppmärksamhet i arbetet som jag från början hoppats på. Detta av den anledningen att ingen av mina informanter tyckte att det var något problem och därför inte diskuterade frågan utan besvarade den fåordigt fastän jag mer än en gång ställde frågan. Av den anledningen är det svårt att dra någon slutsats då jag inte tycker mig ha tillräckligt med underlag för att göra detta.

Jag har även kommit till den slutsatsen att mina resultat inte borde vara något nytt för en person som studerat på en musikhögskola i fyra och ett halvt år och ifrågasätter varför man inte i musiklärarutbildningen trycker mer på musikens goda egenskaper för andra saker än musik utan enbart betonar musikens egenvärde. Jag anser att man då går miste om många möjligheter i rollen som lärare, framförallt för alla ens framtida elever.

8. Fortsatt forskning

När jag valde ämne var jag av den uppfattningen att det redan fanns mycket forskning inom området och att det inte bara var en vedertagen sanning att lärare i allmänhet tror mer på musikämnets positiva betydelse för andra ämnen än på musikämnets egenvärde utan även en empirisk sanning att musik har en positiv inverkan på språkinläring. Av den anledningen antog jag att jag det skulle vara mycket lätt att hitta fakta men även att mina resultat skulle vara helt förutsägbara. Till min förvåning hittade jag inte fakta och teori som var helt relevant för mitt arbete i den utsträckning jag från början trodde. Även om mina förväntningar på resultat bekräftades har mina insikter om möjligheterna att jobba och om det grundläggande fenomenet med att integrera musik med andra ämne tagits till nya höjder och jag har fått insikt om arbetet på ett nytt sätt och detta väcker såklart nyfikenhet om vidare forskning.

För fortsatta studier av ämnet hade det varit intressant att följa dessa elever under en längre tid under deras skolgång, kanske till och med under hela deras skolgång tills de kommer ut i arbetslivet för att jämföra deras prestationer mot andra individers prestationer. Inga av de skolor jag besökte hade någon uppföljning på hur det gick för deras gamla elever men båda lärarna tyckte det hade varit intressant att ha det.

Jag anser mig inte fått ett adekvat svar på min andra forskningsfråga om musikens egenvärde. Av den anledningen hade det varit intressant att intervjua lärare som tidigare arbetat på detta sätt men inte längre gör det för att se vad de har att säga om saken och självklart varför de inte längre arbetar så.

En annan sak inom området som väckt mitt intresse är hur denna metod att arbeta hade fungerat i sfi-undervisning för ungdomar och vuxna. Många invandrare i Sverige får aldrig några riktigt bra förutsättningar för att lära sig svenska och hittar förmodligen inte heller den motivation som krävs för att tillgodogöra sig ett nytt språk. Av den anledningen hade det varit intressant att utföra en studie under dessa förhållanden för att se hur fort och vilka resultat som kan uppnås och även för att se om det hade fört med sig några andra positiva aspekter socialt på grund av ökad motivation och samhörighet.

9. Referenser

- Björkvold, Jan-Roar. (1991). *Den musiska människan*. Stockholm: Runa Förlag.
- Gudmundsson, Christer. (1992). *Lär med musik*. Falun: Scandbook.
- Hallberg, Pia. (2002). *Lärande och suggestopedi*. Examensarbete 10p. Linköpingsuniversitet.
- Jederlund, Ulf. (2002). *Musik och språk – Ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling*. Stockholm: Runa förlag.
- Kjellin, Olle. (2002). *Uttalet, språket och hjärnan – Teori och metodik för språkundervisning*. Uppsala: Hallgren & Fallgen.
- Patel, Runa & Davidson, Bo. (1991). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Sandborgh, Gun & Stening-Furén, Birgitta. (1983). *Inläring genom rörelse*. Arlöv: Berlings.
- Varköy Öivind. (1993). *Varför musik? – En musikpedagogisk idéhistoria*. Stockholm: Runa Förlag.
- Widerberg, Karin. (2003). *Vetenskapligt skrivande – kreativa genvägar*. Lund: Studentlitteratur.

Internetkällor:

- Gunnarsson, Ronny. 2002-01-05. Hemsida om forskningsmetodik. www.infovoice.se [2008-11-25].
- Lunds universitet. Power point presentation om fenomenografi. 2006.01. [http://portal.omv.lu.se/publicfiles/fristmag/200601/vmf316/Fenomenografi_studentkopior\(0\).pdf](http://portal.omv.lu.se/publicfiles/fristmag/200601/vmf316/Fenomenografi_studentkopior(0).pdf) [2008-11-25].
- Wikipedias hemsida. www.wikipedia.se [2008-11-25].